

Digitální zpracování obrazu × počítačové vidění zakotvení

Václav Hlaváč

České vysoké učení technické v Praze

Český institut informatiky, robotiky a kybernetiky

160 00 Praha 6, Jugoslávských partyzánů 1580/3

<http://people.ciirc.cvut.cz/hlavac>, vaclav.hlavac@cvut.cz

také z Centra strojového vnímání, <http://cmp.felk.cvut.cz>

Osnova přednášky:

- ◆ Digitální zpracování obrazů × analýza obrazů × počítačové vidění.
- ◆ Vidění × vnímání.
- ◆ Proč je vidění těžké?
- ◆ Interpretace, význam pro obrazy.

Co je počítačové vidění?

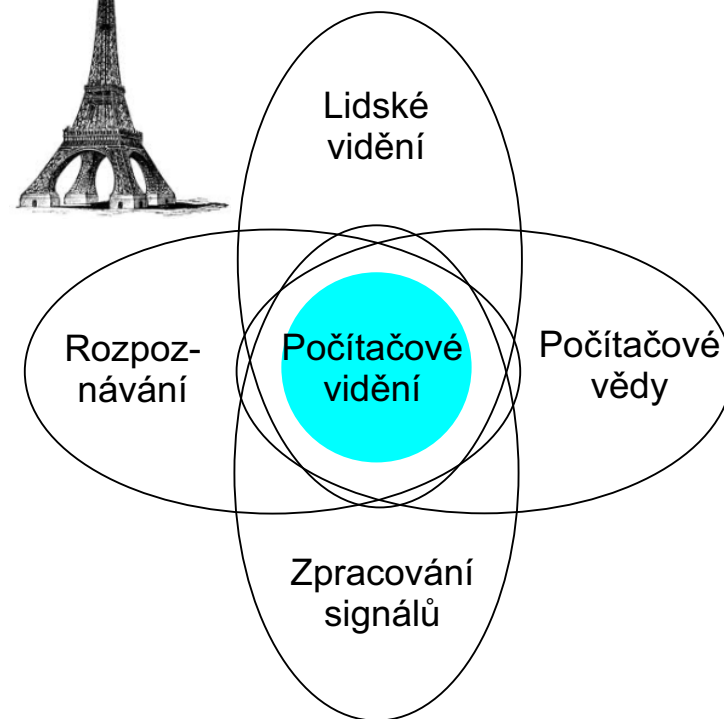
Počítačové vidění je jak vědou tak i technologií usilující o vytváření “strojů schopných vidět a vnímat”.

- ◆ **Vědecký obor:**
hledá teorie pro vytváření umělých systémů získávajících informace z obrazů.
- ◆ **Technický obor:**
Počítačové vidění = kamera + počítač + ?
- ◆ **Obrazy (například):**
  - pohledy z více kamer,
  - video sekvence,
  - vícerozměrná data z lékařského skeneru, např. tomografu.

Proč studujeme zpracování obrazu, analýzu obrazu a počítačové vidění?

- ◆ Počítačové vidění vyrostlo přinejmenším na čtyřech pilířích: (1) vědě o počítačích; (2) teorii signálů; (3) rozpoznávání; (4) porozumění lidskému vidění.
- ◆ Zkoumání započala v 60. letech 20. století.
- ◆ Má bohatou metodologii.
- ◆ Poskytuje a využívá zajímavé mezioborové vazby.
- ◆ Poskytuje vhled do lidského vidění.
- ◆ Je důležitým zdrojem informace v moderní informační době.

Na co se používá počítačové vidění?

- ◆ Pro detekci, segmentaci, popisování, rozpoznávání (vzletněji: porozumění, vnímání) objektů, které nás zajímají ve 2D či 3D obrazech nebo sekvencích.
- ◆ Pro detekci událostí (např. při sledování bezpečnostními kamerami, počítání lidí, při detekci startující balistické rakety ze senzorů na družici).
- ◆ Pro uspořádání informace na základě obrazů (např. pro indexování obrazových databází nebo video sekvencí).
- ◆ Jako součást řídicích systému (např. u průmyslových robotů nebo autonomně jedoucích aut).
- ◆ Pro modelování objektů nebo okolního světa (např. při obrazové kontrole kvality výrobku v průmyslu, při analýze lékařských obrazů, při získávání 3D modelu ze série 2D obrazů).
- ◆ Pro interakci mezi člověkem a strojem (např. ovládání počítačové hry pomocí hloubkoměru Kinect).
- ◆ atd.

Vnímání

- ◆ Postupy k upoutání pozornosti a/nebo porozumění vjemům ze sensorů.
- ◆ Úloha je mnohem složitější, než si vědci byli schopni představit okolo let 1950 a 1960:
  - Tehdy: “Vytvoření strojů vnímat potvrvá zhruba jedno desetiletí.”
  - Přitom jsme od tohoto cíle stále velmi vzdáleni.
- ◆ Pět Aristotelových smyslů: zrak, slyšení, hmat, čich a chuť.
- ◆ Vnímání předpokládá dynamický vztah mezi: “reprezentaci světa v mozku” na základě ↔ smyslů, ↔ bezprostředního okolního světa, ↔ paměti.

Poděkování za obrázek:
<http://www.richardsonthebrain.com/>

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

- ◆ Není to zadarmo:

- ◆

- ◆

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

- ◆ Není to zadarmo:
  - Asi 50 % šedé mozkové kůry u primátů se věnuje zpracování vizuální informace (Felleman-van Essen 1991).

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

◆ Není to zadarmo:

- Asi 50 % šedé mozkové kůry u primátů se věnuje zpracování vizuální informace (Felleman-van Essen 1991).
- Lidský mozek spotřebovává asi 20 % veškeré energie v lidském těle.

◆

◆

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

- ◆ Není to zadarmo:
  - Asi 50 % šedé mozkové kůry u primátů se věnuje zpracování vizuální informace (Felleman-van Essen 1991).
  - Lidský mozek spotřebovává asi 20 % veškeré energie v lidském těle.
- ◆ Aby počítač viděl a vnímal jako člověk, museli bychom vyřešit většinu úkolů umělé inteligence (což je velmi těžké, blízké k nemožnému).

Poznámky k lidskému (vizuálnímu) vnímání

Co vidíte na obrázku?

Vidění a vnímání je pro člověka a mnoho zvířat snadné a přirozené.

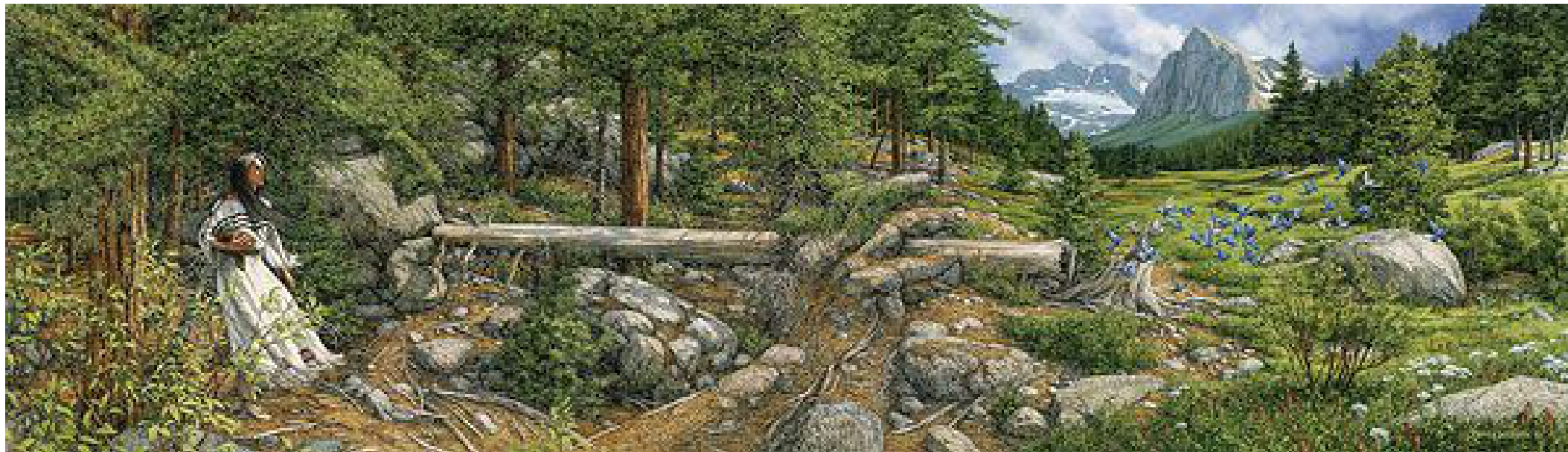
- ◆ Není to zadarmo:
  - Asi 50 % šedé mozkové kůry u primátů se věnuje zpracování vizuální informace (Felleman-van Essen 1991).
  - Lidský mozek spotřebovává asi 20 % veškeré energie v lidském těle.
- ◆ Aby počítač viděl a vnímal jako člověk, museli bychom vyřešit většinu úkolů umělé inteligence (což je velmi těžké, blízké k nemožnému).
- ◆ Využívá se znalost vyšší úrovně, sémantická informace a kontext.

Příklad, obraz s objekty skrytými kamufláží A

7/21

Americká malířka Bev Dolittle *1949, protagonistka techniky kamufláže

Příklad, obraz s objekty skrytými kamufláží B

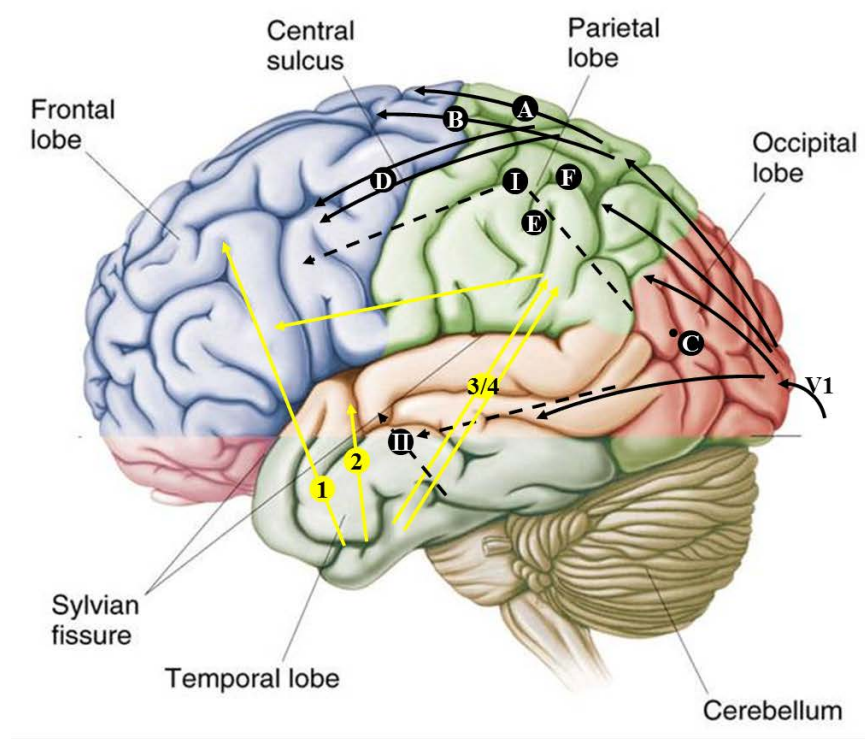

Americká malířka Bev Dolittle *1949, protagonistka techniky kamufláže

Lidské vidění

- ◆ Část šedé kůry mozkové věnující se vidění zaobírá 50 % mozku makaka.
- ◆ U člověka se větší část mozku věnuje vidění než jiným úkolům.

- A** Navigation, direction, obstacles
- B** Saccade control
- C** Pursuit control
- D** Understanding, focus, manipulation control
- E** Drawing, writing
- F** Calculation
- 1** Categorization
- 2** Recognition, objects in context
- 3** Calculation
- 4** Reading
- I** Recognition of actions
- II** Emotions

Lidské vidění na rozdíl od počítačového vidění

Vidění dovoluje člověku i zvířeti vnímat a porozumět světu, který je obklopuje.

Kognitivní vědy zkoumají také vidění v biologických systémech:

- ◆ Hledají empirické modely popisující biologické vidění.
- ◆ Někdy popisují vidění, jako by šlo o výpočetní systém.

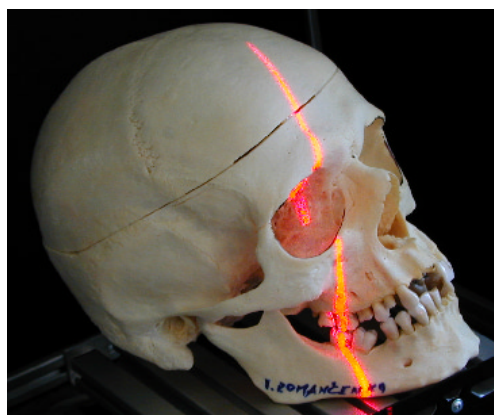
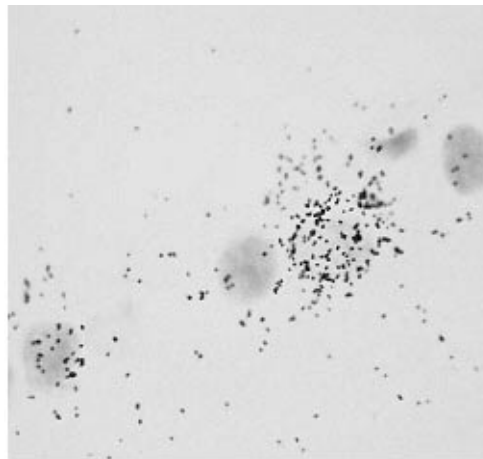
Počítačové vidění usiluje o technická řešení, i když se někdy inspiruje v biologickém vidění:

- ◆ Biologické vidění zvládá úlohy, na něž je počítačové vidění stále krátké. Přesto poskytuje biologické vidění inspiraci i pro technická řešení.
- ◆ Technické požadavky na systémy počítačového vidění se často shodují s požadavky na biologické vidění.

Varování: Napodobování biologického vidění nemusí být nejlepším příkladem řešení technické úlohy.

Příklady vstupních obrazů

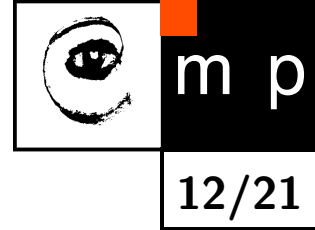

**Proč je počítačové vidění těžké ?
Najdeme alespoň 6 příčin.**

Proč je počítačové vidění těžké ?

Najděme alespoň 6 příčin.

3D → 2D přináší ztrátu informace díky vlastnostem perspektivní transformace (matematická abstrakce, dírková komora).

Měřený jas je dán složitým fyzikálním postupem vytváření obrazu. Zář (angl. radiance) ($\approx$ jas) závisí na typu světelných zdrojů, jejich poloze, intenzitě, poloze pozorovatele, lokální geometrii povrchu a odrazivosti povrchu. Obrácená úloha je špatně podmíněna.

Nevyhnutelná přítomnost šumu v každém měření ve skutečném světě.

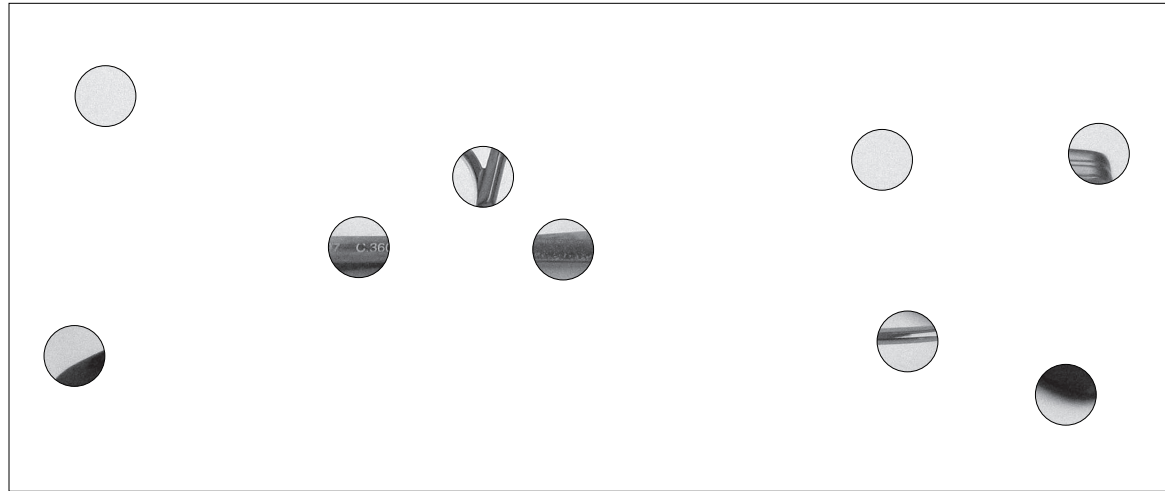
Příliš mnoho dat Stránka A4, 300 dpi, 8 bitů na pixel = 8,5 Mbajtů.

Neprokládané 4k video 3840×2160 , RGB (24 bitů) $\approx$ 9.96 Gbitů/sekundu.

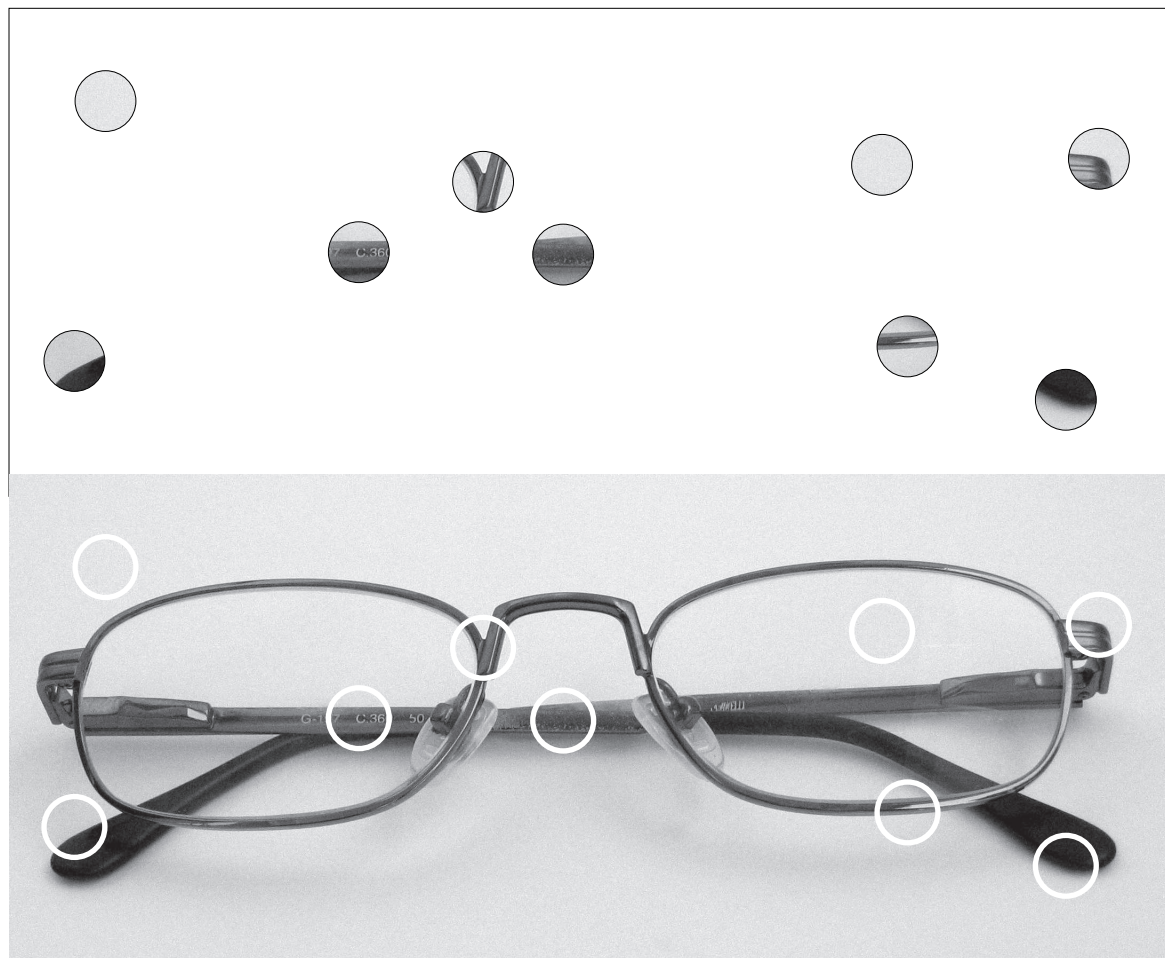
Nutnost zahrnout interpretaci (bude brzy diskutováno).

Lokální okno v kontrastu s potřebou globálního pohledu.

Ilustrace nedostatečnosti lokálního pohledu

Ilustrace nedostatečnosti lokálního pohledu

Interpretace a její role, sémantika

Jednou z lidských schopností je zasazovat vjemy do rámce (kontextu), který je konkrétnímu člověku známý. Tuto schopnost formalizujeme pojmem **interpretace**, který matematicky vyjádříme jako zobrazení.

Interpretace: pozorování $\rightarrow$ logický model světa *nebo jinak* syntax $\rightarrow$ sémantika

Příklady:

- ◆ Pohled z okna $\rightarrow$ {prší, neprší}.
- ◆ Jablko na běžícím pásu $\rightarrow$ {třída 1, třída 2, třída 3}.
- ◆ Dopravní scéna $\rightarrow$ vyhledávání čísla auta.

Opora v teorii: matematická logika, teorie formálních jazyků.

Hluboká teoretická potíž: Gödelovy věty o neúplnosti ($\approx$ 1930); Program Davida Hilberta usilující o nalezení úplné a konzistentní množiny axiomů pro celou matematiku je neuskutečnitelný. Přesněji řečeno, neexistuje soubor konzistentních axiomů, jehož tvrzení by šla sestavit algoritmem a uměla by dokázat všechna pravdivá tvrzení o aritmetice přirozených čísel (Peanova aritmetika).

Od nízké k vyšší úrovni zpracování z hlediska využívané apriorní znalosti

Nízká (až žádná) znalost $\approx$ digitální zpracování obrazu

- ◆ Obrazy **se neinterpretují**, a proto jsou postupy nezávislé na konkrétní aplikační oblasti.
  - ◆ Používají se metody zpracování signálů, např. 2D Fourierova transformace.
-

Střední znalost $\approx$ analýza obrazu

- ◆ Často jen 2D obrazy, např. obrazy buněk v optickém mikroskopu.
  - ◆ Interpretace přináší důležitou dodatečnou znalost umožňující řešit i úlohy, které by jinak řešit nešly.
-

Vyšší znalost $\approx$ počítačové vidění, porozumění obsahu 3D scény z obrazů a videí

- ◆ Nejobecnější formulace úloh, 3D svět, měnící se scéna (videosekvence).
- ◆ Složité, využívá se interpretace, zpětné vazby a techniky umělé inteligence.
- ◆ Příliš ambiciózní cíle. Často špatně podmíněné a příliš těžké úlohy. Obvykle se musí radikálně zjednodušit.

Role apriorní znalosti, protipříklad

- ◆ Apriorní znalost “našeho světa” umožňuje člověku porozumět i mnohoznačným obrázkům.
- ◆ Ovšem, apriorní očekávání mohou také přivést k chybné interpretaci ...
- ◆ Protipříklad: Amesova židle.

Vidíme židle.

Role apriorní znalosti, protipříklad

- ◆ Apriorní znalost “našeho světa” umožňuje člověku porozumět i mnohoznačným obrázkům.
- ◆ Ovšem, apriorní očekávání mohou také přivést k chybné interpretaci ...
- ◆ Protipříklad: Amesova židle.

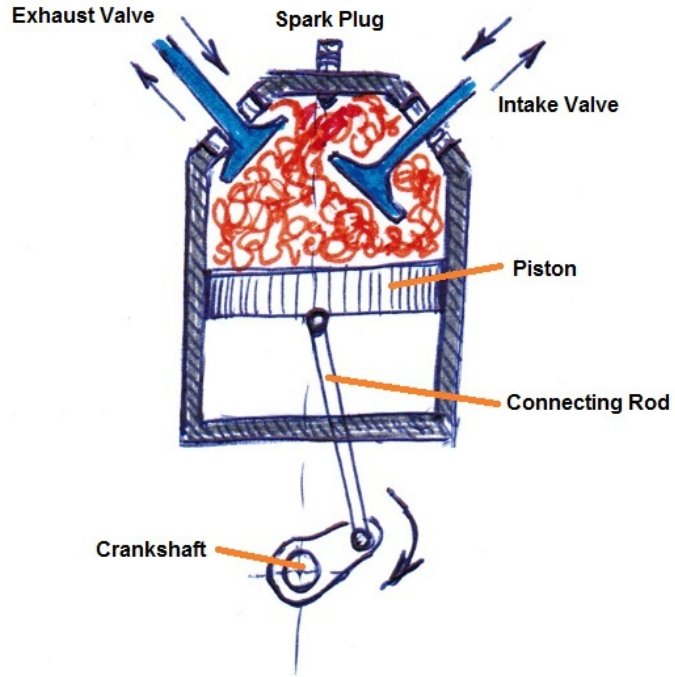

Vidíme židle.

Ve scéně židle nejsou.

Jsou úlohy počítačového vidění typickou inženýrskou úlohou?

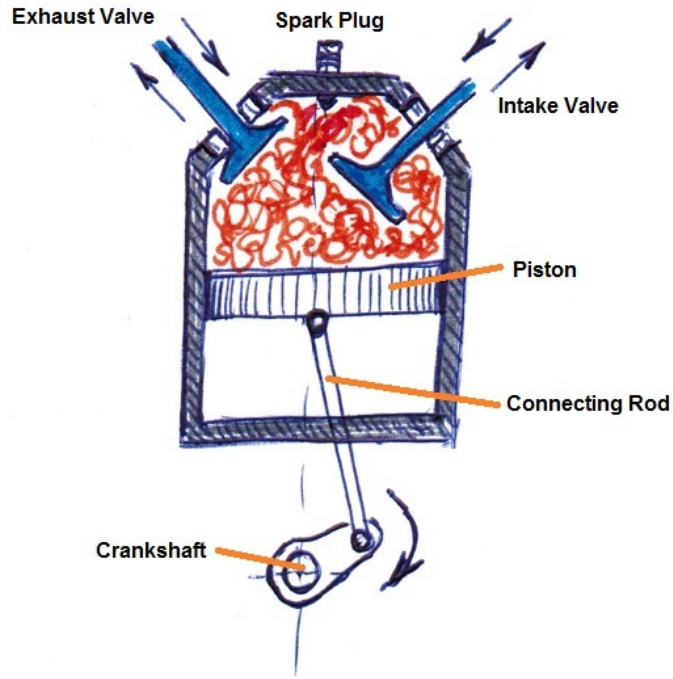

Jednoduchá myšlenka . . .

Jsou úlohy počítačového vidění typickou inženýrskou úlohou?

19/21

Jednoduchá myšlenka ...

Myšlenka potřebuje jen trochu doladit ...

Ultrakrátká historie počítačového vidění

1966 Seymour Papert zadává “summer vision project” jako letní práci pro tým studentů.

- ~**1960** Interpretace v omezeném umělém světě, např. svět kostek robotu.
- ~**1970** Jistý pokrok v interpretaci obrazů v omezeném světě.
- ~**1980** Umělé neuronové sítě přišly a odešly; posun zájmu ke geometrii a rigoróznějšímu použití matematiky; inspirace biologickým viděním (D. Marr a spolupracovníci).
- ~**1990** Detekce a rozpoznávání lidských obličejů; růst popularity statistické analýzy; zájem o geometrické úlohy vidění.
- ~**2000** Rozpoznávání ve větším; k dispozici začínají být rozsáhlé anotované databáze; počátek prakticky použitelných metod analýzy videa.

Rozpoznávání na základě obrazů: Hierarchie reprezentací

